

UDENRIGSMINISTERIET

DANIDA | DANMARKS
UDVIKLINGSSAMARBEJDE

RETTE TIL ET BEDRE LIV

[Arbejdstitel]

UDKAST TIL STRATEGI FOR DANMARKS UDVIKLINGSSAMARBEJDE

30. MARTS 2012

INDHOLDSFORTEGNELSE

Fokus på fattigdom, rettigheder og vækst.....	1
En verden i udvikling.....	3
En rettighedsbaseret tilgang.....	6
Menneskerettigheder og demokrati.....	10
Grøn vækst.....	13
Sociale fremskridt.....	16
Stabilitet og beskyttelse.....	18
Ligeværdige og fleksible partnerskaber	22
Resultater og effektivitet	27

Fokus på fattigdom, rettigheder og vækst

Fattigdom har mange ansigter. Sult og høj børnedødelighed er blandt fattigdommens mest barske udtryk. Andre er konflikter, usikkerhed, undertrykkelse og sårbarhed over for katastrofer. Vi kender alle historierne om børn, der arbejder i stedet for at gå i skole. Familier, der udslættes på grund af sygdomme, som kunne have været kureret, hvis de havde fået lægehjælp. Men fattigdom handler også om mænd, kvinder, drenge og piger, der ikke kan hævde deres rettigheder og er ude af stand til at påvirke deres eget liv.

Danmarks udviklingssamarbejde skal bekæmpe fattigdommens mange ansigter. Hvis det skal gøres effektivt, kan vi ikke nøjes med at fokusere på de mest åbenlyse symptomer – vi skal også sætte ind over for de strukturer, som fastholder mennesker i fattigdom og samfund i ulighed. Her er menneskerettighederne helt centrale. Hjælper vi fattige mennesker med at kæmpe for deres rettigheder, så bekæmper vi også de væsentligste grunde til fattigdom. Målet for Danmarks udviklingspolitik er derfor både at bekæmpe fattigdom og fremme menneskerettigheder. Det er to sider af samme sag.

Menneskerettighederne er en af de allerstærkeste ideer, mennesket har skabt. Det er dem, vi bygger demokratiske samfund på. De er grundlaget for vores globale sameksistens og har

---

Lov om Danmarks udviklingssamarbejde 2012

---

§ 1 fra endelig vedtaget lov.

været med til at forandre verden igen og igen, fra den franske revolution for mere end 200 år siden til de nylige demokratiske brydninger i Mellemøsten og Nordafrika. Man kan ikke kæmpe for menneskerettighederne ved kun at kæmpe for enkelte af dem. Ytringsfriheden bliver kun et stærkt redskab, hvis man kan læse og skrive. Og det er

svært at lære noget i skolen, hvis man er sulten. Menneskerettighederne forstærker derfor hinanden og er indbyrdes afhængige, universelle og udelelige. Danmarks udviklingssamarbejde vil derfor fremme det brede sæt af menneskerettigheder, både de borgerlige og politiske og de økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder. Alle mennesker har ret til et liv med lige muligheder for at kunne nyde sine rettigheder og yde sit bidrag.

Samtidig er det svært at indfri grundlæggende menneskerettigheder i samfund uden et solidt økonomisk fundament. Vækst er derfor en helt nødvendig, men ikke i sig selv tilstrækkelig forudsætning for en varig reduktion af fattigdom. Det er de politiske valg, landene træffer, som bestemmer, om fordelene ved væksten mindsker ulighed og kommer alle til gode. Derfor vil Danmark arbejde for en bæredygtig og inklusiv økonomisk vækst, der tager afsæt i den private sektor, og hvor den offentlige sektor skaber de rette rammebetingelser. Når væksten er bæredygtig, bygger den på en balance mellem økonomisk, social og miljømæssig udvikling, der sikrer en effektiv udnyttelse af ressourcerne, fremmer stabilitet og forbedrer menneskers levevilkår. Inklusiv vækst sætter mennesket i centrum, skaber lige adgang til ressourcer og fremmer beskæftigelse.

Gennem arbejdet for fattigdomsbekæmpelse og menneskerettigheder skal Danmarks udviklingssamarbejde være med til at styrke opbygning af samfund, der sikrer folks rettigheder og fremmer lighed, herunder adgangen til uddannelse, sundhed og social beskyttelse.

Global ansvarlighed – også i dansk interesse

Danmark vil være en aktiv og engageret partner i global udvikling. Danmark er blandt verdens mest velstillede lande og har en lang tradition for demokrati, respekt for menneskerettighederne og en samfundsmodel, hvor der drages omsorg for de svage i samfundet. Det giver os et

særligt ansvar og gode forudsætninger for at bidrage til at kæmpe for menneskerettighederne og bekæmpe fattigdom i de mindst udviklede lande.

Danmark er del af et globalt skæbnefællesskab, hvor udviklingen, sikkerheden og velstanden i ét land i stigende grad afhænger af, hvad der sker i andre dele af verden. Indsatsen mod fattigdom og konflikter rundt omkring i verden er derfor ikke alene i de fattiges interesse, men i alles interesse. Danmark har en aktiv udviklingspolitik, både fordi vi ønsker at påtage os et globalt ansvar, fordi vi ved det nytter, og fordi det er i vores egen interesse at gøre det. En aktiv dansk udviklingspolitik er derfor også en investering i vores egen fremtid.

Danmark ønsker at være en stærk og troværdig partner i international udvikling og leve op til de tilsagn, vi har givet verdens fattigste. Dansk udviklingspolitik er et centralt element i Danmarks udenrigspolitik og dermed i Danmarks globale engagement. Udviklingspolitikken skal bidrage til at skabe en verden præget af fred, sikkerhed, en international retsorden, som fremmer respekt for menneskerettighederne, en stabil global økonomi og fælles løsninger på globale miljø-, klima- og sundhedsproblemer. Derfor skal Danmark have et stærkt internationalt engagement. Danmark har siden 1978 været blandt de lande, der har opfyldt FN's målsætning om, at de rige lande skal yde mindst 0,7 procent af landets BNI til udviklingsbistand. Vi har endda større ambitioner end det.

Fire strategiske prioriteter

Danmark vil koncentrere sit udviklingspolitiske engagement på fire strategiske prioritetsområder:

- Menneskerettigheder og demokrati
- Grøn vækst
- Sociale fremskridt
- Stabilitet og beskyttelse

Prioriteterne er gensidigt forbundne og vil sætte Danmark i stand til at yde sit bidrag til at bekæmpe fattigdom og fremme menneskerettighederne.

Verdens ledere gav i 2000 håndslag på otte globale udviklingsmål, 2015-målene. Et af målene var at halvere fattigdom i verden i 2015. Vi er godt på vej til at nå dette og flere af de andre globale udviklingsmål, og det har Danmarks udviklingssamarbejde bidraget til. Men der er sket meget siden 2000. Nye globale udfordringer og muligheder er kommet til, og alt for mange mennesker lever fortsat i ekstrem fattigdom.

Strategien skal være platform for Danmarks bidrag til at realisere de mål, som det internationale samfund sætter for en global og bæredygtig udvikling efter 2015. Vi skal derfor engagere os, hvor behovene er størst, og hvor vi har mulighed for at bidrage til, at flest mennesker bliver løftet ud af fattigdom, så der skabes global retfærdighed. Der skal vi bringe alle de instrumenter, vi har til rådighed, i spil – de udenrigspolitiske, sikkerhedspolitiske, udviklingspolitiske og kommercielle - og få dem til at spille bedre sammen. Og vi skal indgå i strategiske partnerskaber, ikke mindst med FN og de internationale finansielle institutioner, hvis globale rolle på det normative og økonomiske område er afgørende for at bekæmpe fattigdom, fremme menneskerettighederne og skabe vækst.

FN's 2015-mål

1. Halvere fattigdom og sult i verden
2. Opnå grundskoleuddannelse til alle
3. Øge ligestillingen mellem kvinder og mænd
4. Mindske børnedødeligheden med to tredjedele
5. Mindske mødre dødeligheden med tre fjerdedele
6. Bekæmpe hiv/aids, malaria og andre sygdomme
7. Sikre udviklingen af et bæredygtigt miljø
8. Øge samarbejdet om bistand, handel og gældseftergivelse

En verden i udvikling

Globaliseringen har forandret verden og ændret vilkårene for det globale samarbejde. Danmarks udviklingssamarbejde skal tilpasses de nye muligheder og udfordringer.

Global udvikling er en succeshistorie

Aldrig før i verdenshistorien er det lykkedes så mange mennesker at arbejde sig ud af fattigdom. Selvom ca. hvert femte menneske i verden lever i fattigdom, og behovet for hjælp fortsat er stort, er fremskridtene ikke desto mindre markante. Det er især lande i Asien, der stormer frem, men også en række lande i Afrika og Latinamerika har haft flotte vækstrater. Det har ændret den økonomiske og politiske magtbalance. I det seneste årti har den økonomiske vækst i udviklingslandene ligget betydeligt over væksten i de avancerede økonomier, og udviklingslandene står nu for 35 procent af det globale BNP og 65 procent af den globale vækst. Denne udvikling vil fortsætte.

Den positive udvikling på det økonomiske område er ledsaget af sociale landvindinger. Regeringer i mange udviklingslande viser i stigende grad lederskab og tager ejerskab for landets udvikling. De sætter dagsordenen og stiller krav til deres samarbejdspartnere. I mange afrikanske lande er der høj økonomisk vækst, stigende handel og regional integration, højere investeringsrater, færre konflikter og styrket demokrati. Mange udviklingslande bliver mere velstående og mindre afhængige af traditionelt udviklingssamarbejde. Det åbner nye muligheder for samarbejde, samhandel og investeringer, herunder fra Danmark.

Udviklingen har styrket de folkelige organisationer og bevægelser, som mange steder har fundet et stærkere ståsted. Men der er fortsat lande, hvor de er under pres.

Informationsteknologiens udbredelse til selv de mest fjerne og fattige egne har givet alle en hurtigere adgang til information og tovejskommunikation. Det har styrket bevidstheden om, at forandring, demokrati og ansvarlige regeringer er muligt, hvis befolkningerne selv tager ansvar og stiller krav. De har set, hvad der kan ske, når folk samler sig om fælles krav til autoritære regimer om demokrati og respekt for menneskerettighederne.

Ikke alle er med

Ikke alle har fået del i de mange fremskridt, og uligheden er steget markant. Hvert syvende menneske på jorden lider af sult og underernæring, og kvinder og piger er hårdest ramt. Samtidig ændrer det globale fattigdomsbillede sig. Der lever i dag flere fattige mennesker i mellemindkomstlande, end der gør i de allerfattigste lande, og uligheden skyldes i høj grad, at goderne fra væksten ikke fordeles til alle.

Flere steder i Afrika, Asien og Latinamerika har væksten ikke ført til nok nye arbejdspladser. I Afrika lever over halvdelen af regionens befolkning stadig i ekstrem fattigdom, og der skal skabes arbejdspladser til de store ungdomsårgange, som udgør et stort potentiale for nytænkning og fremgang, men også risiko for social uro og ustabilitet. I Asien og Latinamerika er uligheden trods markant vækst også stor. Størstedelen af verdens ekstremt fattige mennesker lever i Asien, og Latinamerika er den mest socialt ulige region i verden. I Mellemøsten og Nordafrika er resultatet af omvæltningerne fortsat usikre. Også her er markant brug for at skabe flere arbejdspladser og en mere bæredygtig og inklusiv vækst.

Mange skrøbelige og konfliktramte stater har ikke mærket fremskridtene, og antallet af fattige, der lever i skrøbelige stater, er steget hastigt. I dag bor en tredjedel af verdens fattige i lande, hvor regeringerne enten ikke har evnen, ressourcerne eller viljen til at opfylde befolkningens behov selv. Uden en bare minimalt velfungerende stat risikerer disse lande at blive fastholdt i konflikter, udnyttet som base for grænseoverskridende kriminalitet, og deres råvarer at blive

udvundet og eksporteret, uden at det kommer befolkningen til gode. De er samtidig kilde til regional ustabilitet, illegal migration og øgede flygtningestrømme – herunder til vores del af verdenen.

Fra ressourcekapløb til ressourcekredsløb

De globale klimaforandringer har sat spørgsmålstegn ved de rige landes kendte udviklingsmodel og understreger, at velstandsfremgang for hele jordens befolkning kræver nye bæredygtige løsninger og en ny tilgang til at udnytte verdens ressourcer.

Væksten i økonomi og befolkning har medført pres på de globale ressourcer. I 2011 sagde vi velkommen til verdensborger nr. 7 mia., og i 2040 vil verdens befolkning formentlig runde 9 milliarder. Den globale middelklasse ventes at stige med 3 milliarder i 2030 og generere en stigning i efterspørgslen efter energi på 45 procent, efter vand på 30 procent og efter fødevarer på 50 procent. Ikke mindst i Afrika er presset på mange landes naturressourcer i stigende grad et resultat af efterspørgslen fra andre lande efter mineraler, olie, tømmer og jord.

Vi skal væk fra det kortsigtede ressourcekapløb og i fællesskab danne et langsigtet og bæredygtigt ressourcekredsløb. Vi skal blive langt bedre til at omstille, så væksten bliver grøn og skabe mere for færre ressourcer. Fødevarereproduktionen i udviklingslandene skal gøres mere bæredygtig og effektiv, og adgangen til mere bæredygtige energiformer skal styrkes. Den opgave kan vi kun løfte i fællesskab.

Nye spillere, nye muligheder

Nye statslige og private aktører spiller en stadig større rolle i udviklingslandene. De omfatter blandt andre Kina, Indien, Brasilien, Sydafrika, Tyrkiet og Sydkorea, de rige Golf-lande og en lang række virksomheder, fonde og internationale civilsamfundsorganisationer. Mange af de nye udviklingsaktører er i stigende grad aktive i internationale sammenhænge. Det gælder ikke mindst i internationale forhandlinger om klima, energi og handel. Den ændrede magtbalance betyder, at der med rette stilles krav om mere ligeværdige partnerskaber.

Beslutningskraften i det internationale samarbejde påvirkes af de nye aktører, nye prioriteter og nye tilgange. Det betyder også, at opbakningen til de værdier og mål, som Danmark arbejder for, ikke altid kan tages for givet. Dem skal vi derfor kunne argumentere mere overbevisende for. Med de nye aktører følger også nye finansieringsstrømme, som mange udviklingslande har god brug for, og erfaringer fra lande, der for nylig selv har gennemgået en transitionsproces, kan være stadigt mere relevante. Men der er også udfordringer. Typisk stiller de nye aktører ingen eller begrænsede krav om god regeringsførelse og demokratiske principper og lægger større vægt på adgang til naturressourcer og handelsforbindelser. De nye spillere er en del af virkeligheden i de lande, vi engagerer os i, og vi skal udnytte de muligheder, det giver for at samarbejde med dem.

Udviklingssamarbejdet - katalysator for udvikling

Udviklingssamarbejdets rolle og muligheder ændrer sig mærkbart i takt med globaliseringen. Finansiering af udvikling kommer i dag i langt mindre grad fra det traditionelle udviklingssamarbejde og i højere grad fra det voksende samarbejde mellem udviklingslandene og de nye vækstøkonomier samt fra handel og udenlandske investeringer.

Udviklingslandene har ansvaret for deres egen udvikling. Udviklingssamarbejdet alene kan ikke udrydde fattigdom, men det kan spille en vigtig rolle som katalysator for udvikling, ikke mindst når det tager afsæt i landenes ejerskab og tilpasses deres prioriteter og nationale systemer. Modsat de øvrige finansieringsstrømme er udviklingssamarbejdet direkte målrettet bekæmpelse af fattigdom og ulighed. Det er den dagsorden, som det internationale samfund atter forpligtede sig til på topmødet om bistandseffektivitet i Busan i Sydkorea i 2011.

Danmarks udviklingspolitik kan gennem brug af politisk dialog og konkret udviklingssamarbejde være med til at understøtte positive tendenser i samfund, arbejde for rettigheder, støtte reformer og opbygning af kapacitet og effektive skattesystemer i den offentlige sektor og i lokale civilsamfund. Udviklingssamarbejde kan være med til at skubbe forandring i gang på en måde, som anden finansiering ikke kan. Det kan også støtte investeringer i udvikling og afprøvning af nye ideer og koncepter for f.eks. produktion og teknologianvendelse, hvor kommerciel finansiering ikke er tilgængelig. Og vi kan sætte fokus på innovative finansieringskilder og partnerskaber med den private sektor og andre aktører og dermed rejse flere midler til finansiering af udvikling.

I dag efterspørger mange udviklingslande handel, investeringer og politiske alliancer om fælles mål og udfordringer på lige fod med – eller snarere frem for – traditionelt udviklingssamarbejde. Vi skal derfor bringe alle danske styrkepositioner i spil i samarbejdet med udviklingslandene. Det skal være med til at sikre, at Danmark også fremover vil være en relevant og efterspurgt samarbejdspartner.

Danske kompetencer i arbejde for udvikling

Der er store muligheder i den globale udvikling, og Danmark har meget at byde på. Vi arbejder effektivt og fleksibelt og er en velanskrevet aktør både i det bilaterale og multilaterale samarbejde. Udviklingen af vores velfærdssamfund har givet os særlige erfaringer med demokrati- og retsstatsprincipper, åbenhed, ligestilling og et aktivt kultur- og foreningsliv, som vi skal bringe i spil i vores udviklingssamarbejde. De danske erfaringer med en arbejdsmarkedsmodel baseret på inddragelse af arbejdsmarkedets parter er også efterspurgt. Danske kommercielle styrkepositioner indenfor vand, klima, miljø, energi, sundhed og bæredygtig fødevarerproduktion kan også bidrage til løsninger på nationale og globale udfordringer, der også kan komme udviklingslandene til gode

Forskningsbaseret viden er nødvendig for at løse nye og gamle udviklingsproblemer. Derfor samarbejder vi med udviklingslandenes uddannelses- og forskningsinstitutioner for at støtte udvikling af forskningskapacitet. Samtidig er vores egne uddannelses- og forskningsinstitutioner internationalt anerkendte og bidrager til at skabe ny viden og innovative løsninger, som fattige lande har god brug for.

En af Danmarks særlige styrker er, at vi kan anvende en bred palet af instrumenter, fra de udenrigs-, sikkerheds- og udviklingspolitiske instrumenter til det kommercielle samarbejde, som alle bidrager til at fremme vores udenrigs- og udviklingspolitiske mål. Det gør vores indsats mere effektiv. Vores administration af udviklingssamarbejdet er resultatorienteret og effektiv. Vi reagerer hurtigt og tilpasser i dialog med vores partnere indsatserne til de lokale forhold. Det skal vi udnytte.

En rettighedsbaseret tilgang

Danmark vil:

- Anvende menneskerettigheder som værdigrundlag i vores partnerskaber og skærpe fokus på at bekæmpe eksklusion og marginalisering i samfundet.
- Arbejde for at fremme alle menneskerettigheder, såvel de økonomiske, sociale og kulturelle som de borgerlige og politiske, med særligt fokus på kvinders rettigheder og lige adgang til ressourcer og muligheder.
- Tage afsæt i principper om ikke-diskrimination, deltagelse, åbenhed og ansvarlighed i alle faser af vores udviklingssamarbejde.
- Systematisk styrke kapacitet hos både myndigheder og rettighedshavere på tværs af sektorer.
- Arbejde for en styrket deltagelse af de fattigste udviklingslande i udviklingen af den internationale retsorden.

Menneskerettigheder – værdigrundlag og forandringskraft

Danmark vil anlægge en menneskerettighedsbaseret tilgang til udvikling. Menneskerettighederne er en del af vores værdigrundlag og rummer en forandringskraft, netop fordi de tager udgangspunkt i forpligtelser, som landene selv har tilsluttet sig. Vi vil derfor mere systematisk inddrage FN's menneskerettighedskonventioner, standarder, normer og instrumenter i vores udviklingssamarbejde. De skal være retningsgivende for vores politiske dialog, konkrete udviklingsindsatser og partnerskaber. Vi vil samtidig styrke vores engagement i de multilaterale organisationer, som spiller en kernerolle i arbejdet for menneskerettigheder. Vi arbejder for at sikre de fattigste udviklingslande indflydelse på udformningen af den internationale retsorden på disse områder og for retfærdige og fredelige løsninger på internationale tvister.

Den rettighedsbaserede tilgang betyder, at vi vil stille skarpt på de underliggende magtrelationer og de grundlæggende årsager til diskrimination og fattigdom og prioritere handlinger, som tilgodeser de fattigste. Vi vil i højere grad rette fokus på at sikre alle lige muligheder, på omfordeling af ressourcer i samfundet og på behovet for, at væksten bliver mere bæredygtig og inklusiv.

Indfrielse af menneskerettigheder kræver en stat, der har viljen og evnen til at respektere og indfri disse rettigheder. Men det kræver også informerede og handlekraftige borgere og organisationer, der har mulighed for at indgå aktivt i samfundslivet og tage medansvar for samfundsudviklingen. En rettighedsbaseret tilgang til udvikling sigter mod at igangsætte forandringsprocesser, der ændrer ved magtrelationer. Derfor er tilgangen ikke konfliktfri. Danmarks udviklingssamarbejde vil med afsæt i en grundig forståelse af de politiske og økonomiske magtforhold støtte forandringsprocesser, hvor konflikter løses gennem fredelige politiske processer, kommer de fattige til gavn, fremmer deres rettigheder og understøtter en demokratisk udvikling.

Udviklingssamarbejdet vil være et partnerskab forankret i et fælles værdigrundlag, der skal være afsæt for arbejdet for at indfri alle menneskerettighederne – både de borgerlige, politiske, økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder. Menneskerettighederne er udelelige og indbyrdes afhængige, og vi vil arbejde for eksempelvis retten til at ytre og organisere sig, men

også for retten til mad, sundhed, uddannelse og anstændigt arbejde som et markant bidrag til frihed og fattigdomsbekæmpelse.

Danmarks udviklingssamarbejde har længe ydet et vigtigt bidrag til at fremme menneskerettighederne. Den rettighedsbaserede tilgang vil skærpe denne indsats. Her vil kvinders rettigheder stå centralt. Vi vil bedømme vore samarbejdspartnere på deres evne til løbende og gradvist at gøre markante fremskridt for kvinders og pigers lige muligheder for at udnytte deres fulde potentiale og dermed bidrage til samfundsudviklingen. Børn er den mest udsatte gruppe i fattige samfund med særlige rettigheder og behov. De skal sikres adgang til sundhed og uddannelse og til beskyttelse under katastrofer og konflikter.

Ligeværdig dialog om rettigheder, fattigdom, lighed og omfordeling

Vi vil arbejde for en tættere kobling mellem det normative menneskerettighedsarbejde i internationale fora og det konkrete udviklingssamarbejde. Udgangspunktet vil være en ligeværdig og gensidigt forpligtende dialog med udviklingslandene, der tager afsæt i de nationale behov, den lokale kontekst og i respekten for menneskerettigheder. Vi vil bidrage til, at udviklingslandene bedst muligt kan indfri deres forpligtelser overfor egne borgere.

Vi vil tage udviklingen i menneskerettighedssituationen op i den løbende politiske dialog med vore partnere. Vi vil arbejde for, at staten anvender de tilgængelige ressourcer mest effektivt for at sikre alles behov, og at man gradvist bevæger sig i den rigtige retning. Vi vil igennem en åben og kritisk dialog lægge vægt på fremskridt i forhold til menneskerettighederne, fattigdomsreduktion, omfordeling og inddragelse af marginaliserede grupper.

Opbygning af kapacitet hos ansvarlige myndigheder og rettighedshavere er en central del af den rettighedsbaserede tilgang. En sådan kapacitet er sammen med politisk vilje en forudsætning for varige resultater. Vi vil tage afsæt i vores partners situation og bidrage til at opbygge den nødvendige kapacitet både hos stat, borgere og civilsamfund. Kapacitet opbygges imidlertid ikke fra den ene dag til den anden. Vi vil indgå i et langsigtet samarbejde med vores partnere og have fokus på konkrete resultater.

Vi vil ikke være dogmatiske og stille ultimative krav om øjeblikkelig indfrielse af alle rettigheder. Vi anerkender, at særligt de økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder oftest kun kan indfries gradvist og forudsætter, at politisk vilje, kapacitet og ressourcer er til rådighed. Men vi vil arbejde for en progressiv og offensiv realisering af dem. Vi vil arbejde for, at vores partnere lever op til internationale menneskerettighedskonventioner og forpligtelser. Der skal være vilje til forandring, og vi vil støtte en udvikling, der går i den rigtige retning med dialog og samarbejde som de primære redskaber.

Vi vil løbende rejse kritiske forhold i vores politiske dialog og presse på for forbedring. I lande, hvor regeringerne ikke deler denne dagsorden, vil det få konsekvenser for den måde, vi kan samarbejde på. Hvis udviklingen i et land går i markant negativ retning med systematiske menneskerettighedskrænkelser, og mulighederne for at vende udviklingen svinder, er vi parate til at sige fra. Der er ikke én bestemt reaktion, når det sker, men vi vil i hvert tilfælde nøje vurdere, hvilken betydning det vil få for, hvordan vi samarbejder og ikke mindst med hvem.

Fire tværgående principper i udviklingssamarbejdet

Vores udviklingssamarbejde skal styrkes ved konsekvent at inddrage principperne om ikke-diskrimination, deltagelse og inddragelse, åbenhed og ansvarlighed – lige fra de indledende analyser til den afsluttende evaluering. Principperne er grundlæggende standarder og værdier i de internationale menneskerettigheder. Vi vil arbejde for, at vores partnere anvender indikato-

rer, der kan måle på disse principper, herunder om der er ulighed i adgang til serviceydelser, så vi kan vurdere målopfyldelsen i forhold til sårbare og udsatte grupper.

Ikke-diskrimination

Et grundlæggende princip i staternes menneskeretlige forpligtelser er forbuddet mod diskrimination. Alle mennesker er ligeværdige og skal have lige adgang til serviceydelser og ressourcer. Vi vil fortsætte Danmarks aktive indsats for ligestilling og kvinders rettigheder. Både i vores bilaterale og multilaterale udviklings samarbejde vil vi arbejde for, at spørgsmålet om fremme af kvinders rettigheder bliver reflekteret.

Desværre rammer eksklusion og udelukkelse ofte fattige og marginaliserede grupper og individer, herunder børn, oprindelige folk, ældre mennesker, flygtninge og internt fordrevne, religiøse mindretal, statsløse, mennesker udsat for kastediskrimination, mennesker med handicap og hiv/aids smittede, ligesom mennesker diskrimineres på grund af seksuel orientering. Vi vil identificere de strukturelle forhold og magtrelationer, som skaber ulighed og diskrimination og arbejde for forandring.

Deltagelse og inddragelse

Danmark vil støtte folk i at bruge deres ytrings-, forsamlings- og foreningsfrihed og kræve deres rettigheder ved at skabe muligheder for inddragelse og deltagelse. Vi skal samtidig bidrage til at skabe gode rammer for, at mennesker kan organisere sig og selv tage medansvar for samfundsudviklingen. Vi vil støtte et stærkt og uafhængigt civilsamfund og hjælpe de svageste i at komme til orde.

Vi vil bidrage til at styrke borgerinddragelse i offentlige beslutningsprocesser og i den offentlige forvaltning og have særlig fokus på behovet for at høre og inddrage grupper, der alt for ofte overhøres. Det omfatter for eksempel kvinders deltagelse i beslutningsorganer, inddragelse af børn og unge eller støtte til oprindelige folks frie og forudgående samtykke i indsatser, der berører deres levevilkår.

Åbenhed

Adgang til information og til at ytre sig frit er centrale elementer i den rettighedsbaserede tilgang. Vi vil arbejde for, at alle mennesker har adgang til fri og uafhængig information, så magthavere kan stilles til ansvar for deres politik og prioriteringer. Det vil omfatte aktindsigt i den offentlige sektors forvaltning og åbenhed i gennemførelsen af udviklingssamarbejdet, ligesom i Danmark. Vi vil arbejde for at realisere potentialet i informations- og kommunikationsteknologien til at styrke den folkelige deltagelse og skabe øget adgang til information og viden.

Ansvarlighed

Staten har ansvaret for at respektere, beskytte og indfri menneskerettighederne. Indfrielse af rettigheder kræver retsstaten med demokratisk vedtagne love og myndigheder, der har viljen og evnen til at svare på krav fra borgere og et stærkt civilsamfund om rettigheder. Vi vil bistå staten med at styrke dens evne til at sikre, at der bliver lovgivet, opstillet mål og udarbejdet nationale planer for at indfri rettighederne, så f.eks. serviceydelser af god kvalitet bliver lige fordelt. Ansvarligheden omfatter også os selv. Borgere i vores samarbejdslande skal kunne klage over uhensigtsmæssige konsekvenser af vores udviklingssamarbejde.

FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhvervsliv (UN Guiding Principles on Business and Human Rights)

Staten har ansvaret for at beskytte menneskerettigheder, men ansvarlighed omfatter også virksomheder. Det afspejles i FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhvervsliv vedtaget af FN's Menneskerettighedsråd i 2011. Retningslinjerne skal understøtte virksomheders respekt for menneskerettighederne og giver anbefalinger om ansvarlig virksomhedsadfærd, men inddrager også staternes rolle. Retningslinjerne omfatter henholdsvis staters ansvar til at beskytte mod krænkelse, virksomheders ansvar for at respektere og adgang til mæglings- og -klagemekanismer.

Staterne skal sørge for lovgivning og politikker, der giver gode rammebetingelser for overholdelse af menneskerettighederne, men andre aktører har også indflydelse på, om menneskerettighederne overholdes. Private virksomheder og investorer er i mange tilfælde med til at sikre, at folks økonomiske og sociale rettigheder kan indfries gennem deres bidrag til økonomisk udvikling, beskæftigelse og investeringer. Vi vil arbejde for, at virksomheder og investorer respekterer menneskerettighederne og tager ansvar for deres eventuelle negative indflydelse på menneskerettighederne i overensstemmelse med FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhvervsliv.

Fra ord til handling

Menneskerettighederne er et mål og et middel i vores udviklingssamarbejde og skal indtænkes i alt, hvad vi gør fra start til slut og på tværs af vores fire strategiske prioritetsområder. Men den rettighedsbaserede tilgang til udvikling rummer ikke svarene på alle udfordringer, og der vil fortsat være behov for prioritering og for fleksible løsninger til at møde mange af de udfordringer, som vore partnere står overfor. Vi skal derfor være realistiske. Omstilling sker ikke fra den ene dag til den anden, og vi skal sikre, at vores tilgang er tilpasset den lokale kontekst. Det gælder ikke mindst i skrøbelige stater.

Menneskerettigheder og demokrati

Danmark vil:

- Støtte demokratiske valg, parlamenter, politiske partier, civilsamfund og frie og kritiske medier.
- Støtte opbygning af og adgang til effektive retssystemer og klagemekanismer.
- Styrke internationalt samarbejde for menneskerettigheder, demokrati og god regeringsførelse.
- Arbejde for at styrke ligestilling mellem kønnene og sikre kvinders rettigheder.
- Bekæmpe korruption og støtte decentralisering og opbygning af kapacitet i den offentlige forvaltning for at understøtte reformer, åbenhed og effektivitet.
- Styrke indsatsen i kampen for at lukke skattehuller, adressere illegale kapitaloverførsler og fremme en retfærdig beskatning af naturressourcer i verdens fattigste lande.
- Fremme social dialog og faglige rettigheder som løftestang for vækst og beskæftigelse.

Danmark vil gå forrest i indsatsen for menneskerettigheder, demokrati og god regeringsførelse gennem vores multilaterale engagement og i de lande, vi engagerer os i. Vi vil støtte forandringsprocesser, som skaber samfund, hvor den udøvende magt kan kontrolleres af uafhængige instanser, borgere og medier, og hvor borgere indgår aktivt i og tager medansvar for samfundsudviklingen. Vi vil bekæmpe diskrimination og ulighed. Kvinder, børn, unge og sårbare og marginaliserede grupper, herunder verdens oprindelige folk, skal have en stemme og opmærksomhed i de politiske prioriteringer.

Opbygning af retssamfund

Danmark vil støtte processer, der sigter mod at indarbejde menneskerettigheder og principper om god regeringsførelse i nationale forfatninger og lovgivning og arbejde for, at de omsættes til handling. Vi vil støtte uafhængige nationale, regionale og internationale menneskerettighedsinstitutioner og organisationer, der arbejder for at fremme menneskerettigheder, herunder lokale folkelige organisationer.

Mange fattige mennesker er ofte afskåret fra det formelle retssystem. Vi vil derfor arbejde for lige adgang for alle til en retfærdig rettergang og prioritere indsatsen, der kan styrke ansvarlighed og bekæmpe korruption i retsvæsenet. Folk skal have information om deres rettigheder og adgang til retshjælp, og konkrete hindringer for klageadgang skal afdækkes, så de kan adresseres.

Vi vil arbejde for bedre sammenhæng mellem det formelle retssystem og alternative konfliktløsningsmekanismer og uformelle mæglingssystemer, som folk har tillid til, og som respekterer menneskerettighederne og almindelige retsprincipper. Det er igennem sådanne systemer, at langt størstedelen af befolkningen i de fattigste lande får tvister afgjort. Vi vil bidrage til at styrke evnen til at behandle sager og til at sikre, at også de sager, som rejses af sårbare og marginaliserede grupper, behandles i en proces, hvor deres rettigheder respekteres.

Vi vil støtte op om mekanismer, som adresserer folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden og andre grove menneskerettighedsovergreb. Det primære ansvar for retsforfølgning ligger hos landene selv. Danmark bakker op om internationale domstole som Den Internationale Straffedomstol (ICC), men disse er komplementære og alene en sidste udvej, hvis nationale myndigheder svigter. Vi vil derfor arbejde for, at de nationale myndigheder selv bliver i stand til at håndtere disse sager.

Åbenhed og ansvarlighed i den offentlige forvaltning

Danmark vil fremme åbenhed og ansvarlighed ved at arbejde for opbygning af kapacitet hos ansvarlige myndigheder på alle niveauer. Vi vil støtte decentraliseringsprocesser, der kan fremme fattigdomsbekæmpelse, sætte borgeren i centrum og sikre aktiv medbestemmelse. Den enkelte borger, gruppe eller virksomhed skal have mulighed for at gøre deres krav om bedre serviceydelser gældende overfor myndighederne. Vi vil samtidig arbejde for at styrke lokalpolitikeres kapacitet. Oplyste og engagerede lokalpolitikere fremmer ansvarlighed i forvaltningen.

Vi vil bidrage til at styrke kapacitet i forvaltningen af offentlige finanser og budgetter for at fremme effektive serviceydelser og bekæmpe korrupsion. Det indebærer for eksempel, at de offentlige budgetter løbende revideres af en uafhængig og effektiv rigsrevision, og at revisionsrapporter bliver fulgt op af parlamentet og er tilgængelige for offentligheden. Bekæmpelse af korrupsion er en hovedprioritet i Danmarks indsats for god regeringsførelse. Danmark kan og vil ikke acceptere korrupsion. Vi vil fremme åbenhed ved at arbejde for øget adgang til information og kræve, at korrupsion får de nødvendige konsekvenser.

Skat skal finansiere udvikling

Udviklingen af stærke demokratier kræver øgede offentlige indtægter. Det øgede skattegrundlag, som skabes gennem økonomisk vækst, skal sætte udviklingslandene i stand til selv at finansiere de offentlige udgifter. Styrkede skattesystemer giver staten øgede indtægter, og gør det muligt at omfordele ressourcer til gavn for alle. Vi vil styrke indsatsen i kampen for at lukke skattehuller, bekæmpe illegale kapitaloverførsler og fremme en mere effektiv og retfærdig beskatning af udvinding af naturressourcer, også i skrøbelige stater. Vi vil engagere os i relevante internationale netværk for at søge globale løsninger på disse udfordringer, deriblandt de der arbejder for, at naturressourcer kommer hele samfundet til gavn.

Styrket demokrati, ytringsfrihed og deltagelse

Effektive valgkommissioner, parlamenter og politiske partier er afgørende elementer i velfungerende demokratier og grundlaget for at fremme deltagelse i samfundslivet. Danmark vil derfor støtte valgprocesser og bidrage til at styrke parlamenter og politiske partier.

Vi vil arbejde for at fremme ytringsfrihed og udviklingen af frie, ansvarlige og kritiske medier, der kan holde magthaverne til ansvar og give befolkningen bedre muligheder for at deltage i den offentlige debat. Vi vil støtte udviklingen af stærke og uafhængige civilsamfund. Folkelig organisering fremmer aktivt medborgerskab, og de folkelige organisationer spiller en vigtig rolle i arbejdet for forandring, social innovation, ansvarlighed og som fortaler og vagthund for befolkningens rettigheder.

Stærk indsats for kvinders rettigheder

Danmark vil fortsætte den aktive indsats for ligestilling mellem kønnene og for kvinders rettigheder. Ligestilling handler om at sikre lige rettigheder og muligheder for kvinder og mænd. Alle personer skal uanset køn have de samme muligheder og rettigheder for uddannelse, sundhed, økonomisk fremgang, politisk deltagelse og deltagelse i samfundslivet i almindelighed. Et land, hvor kvinder ikke bidrager på lige fod med mænd til landets udvikling, går glip af

en værdifuld ressource. Danmark vil arbejde for at mindske diskrimination mod kvinder og for at sikre dem lige ret til at eje jord og arve. Øget ligestilling mellem kønnene er en investering i fremtiden. Erfaring viser, at når kvinderne får større kontrol over husstandens penge, bliver flere brugt på at opfylde børnenes behov, såsom mad, sundhed og uddannelse.

Social dialog og faglige rettigheder

Et velfungerende arbejdsmarked er en vigtig forudsætning for økonomisk vækst og øget beskæftigelse. Det kræver en åben, regelbaseret og ansvarlig relation mellem den private sektor og staten, der sætter fokus på faglige rettigheder, frie og uafhængige faglige organisationer og anstændigt arbejde. Det gælder på arbejdsmiljøområdet og i forhold til børnearbejde. I overensstemmelse med vores forpligtelser i FN's Børnekonvention og Den Internationale Arbejdsorganisation, ILO's konvention skal børn beskyttes mod økonomisk udnyttelse og mod at skulle udføre arbejde, som er farligt, griber ind i barnets uddannelse eller skader barnets sundhed, fysiske, psykiske eller sociale udvikling.

Danmark vil støtte social dialog mellem regeringen, den private sektor og de faglige organisationer og arbejde for, at virksomheders bidrag til udvikling og fattigdomsbekæmpelse skærpes gennem indsatser, der kan styrke socialt ansvarlig virksomhedsadfærd i tråd med FN's Global Compact og med respekt for FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhvervsliv. Det handler ikke mindst om at sørge for, at arbejdstagerrettighederne holdes i hævd, herunder retten til kollektiv forhandling, retten til anstændige jobs, udryddelse af alle former for tvangsarbejde og afskaffelse af diskrimination i arbejds- og ansættelsesforhold.

Grøn vækst

Danmark vil:

- Bistå udviklingslandene med at skabe bæredygtig udvikling gennem grøn vækst, øget indtjening og flere arbejdspladser, ikke mindst til unge.
- Støtte grøn vækst baseret på bæredygtig forvaltning og udnyttelse af naturressourcerne.
- Bidrage til at styrke de internationale og nationale rammer for grøn vækst.
- Fremme innovative teknologi- og finansieringsløsninger inden for landbrug, skovbrug, miljø, energi, vand og klima.
- Fremme en ressourceeffektiv fødevarerproduktion, der bæredygtigt og effektivt kan brødføde en stadigt voksende befolkning.
- Bidrage til at øge udviklingslandenes adgang til bæredygtig energi og styrke indsatsen for en mere bæredygtig og ressourceeffektiv forvaltning og udnyttelse af energi- og vandressourcerne.
- Arbejde for fattige mænd og kvinders større medindflydelse og forbedrede adgang til vand, jord, viden og finansiering.

Presset på udviklingslandenes naturressourcer er stigende bl.a. på grund af befolkningstilvækst, ikke-bæredygtige forbrugs- og produktionsmønstre og klimaforandringer. Konsekvensen er nedslidning af naturgrundlaget, tab af biologisk mangfoldighed og skærpet konkurrence og mulig konflikt om adgang til energi, vand, jord og fødevarer. Det betyder også, at priser på fødevarer og naturressourcer fremover forventes at være høje og ustabile, og det rammer verdens fattigste særligt hårdt. De stigende fødevarerpriser kan dog også bidrage til øget indtjening i landbrugssektoren, og den voksende globale middelklasse udgør et nyt marked for afsætning.

Danmark vil være med til at bane vejen for globale og lokale løsninger på disse udfordringer og presse på for, at det multilaterale system styrker indsatsen for at bistå udviklingslandene med at fremme og stimulere grøn vækst. Vores indsats for en mere grøn vækst skal spille på to strenge. For det første vil Danmark arbejde for, at den grønne vækst bidrager til at øge indtjeningsmuligheder og styrker erhvervslivets konkurrenceevne i vores samarbejdslande. Indsatsen vil være med til at skabe anstændige jobs, særligt for de store ungdomsårgange. For det andet vil vi bidrage til at sikre, at en mere grøn vækst er baseret på en effektiv og bæredygtig forvaltning og udnyttelse af naturressourcerne. Den grønne vækst skal være inklusiv og understøttes af sociale tiltag, som bidrager til, at alle kommer med.

Rammebetingelser skal skabe muligheder for grønnere vækst

Der skal skabes bedre internationale rammer for grøn vækst og større sammenhæng mellem handels-, landbrug-, miljø-, energi-, klima- og udviklingspolitik. Danmark vil gennem målrettede indsatser støtte udviklingslandene i at overvinde barrierer for international afsætning og markedsføring. Vi vil arbejde for øget regional økonomisk integration mellem udviklingslandene, så de har bedre muligheder for at konkurrere på lige vilkår og med større gennemslagskraft på nationale, regionale og globale markeder.

De nationale rammer for grøn vækst i udviklingslandene skal også styrkes. Der skal skabes et erhvervs- og investeringsvenligt klima og gode rammebetingelser for erhvervslivets engagement i grøn vækst. Danmark vil støtte udviklingslandene i arbejdet med at forenkle administrationen af regler og standarder, så de bidrager til et velfungerende, effektivt marked og fremmer bæredygtige produktionsformer. Vi vil bruge offentlig-private partnerskaber til at styrke samarbejdet om teknologiudvikling og innovative finansieringsmodeller, som kan være katalysator for grøn vækst.

Velfungerende økosystemer er afgørende for fattige menneskers livsgrundlag. Danmark vil derfor arbejde for bedre rammebetingelser for ansvarlig naturressourceforvaltning. Ansvarlig naturressourceforvaltning er også en forudsætning for en fødevareproduktion, som er klimatilpasset og bæredygtig. Naturressourcer har en pris. Det skal koste at udnytte naturgrundlaget og belaste miljøet. Danmark vil arbejde for, at naturressourcepriserne fremmer bæredygtig udnyttelse, at miljø- og naturskadelige subsidier bliver bekæmpet, og at miljøydelse, især i land- og skovbrug, fremmes. Vi vil løfte vores del af ansvaret for at gennemføre relevante beslutninger fra FN's konference om bæredygtig udvikling, Rio+20. Danmark vil arbejde for at fremme brugen af globale og nationale bæredygtigheds mål og indikatorer.

Bæredygtig fødevareproduktion

Erfaringerne viser, at vækst i landbrugssektoren i en række udviklingslande har en større effekt på økonomisk udvikling, beskæftigelse og fattigdomsbekæmpelse end vækst i nogen anden sektor. Danmark vil derfor arbejde for at gøre landbrugs- og fødevareerhvervene til drivkraft for en vækst, der er bæredygtig og inklusiv. Den skal skabe nye indtjeningsmuligheder, forbedre fødevareforsynings sikkerheden og bidrage til jobskabelse. Kvinder skal sikres lige muligheder, så de i højere grad kan bidrage til og nyde godt af landbrugsudviklingen. Sårbare gruppers adgang til tilstrækkelig og ernæringsrigtig kost skal styrkes gennem nationale systemer.

Der skal etableres bedre rammer og politikker for en bæredygtig fødevareproduktion, herunder til forbedringer af kvalitetssystemer, finansiering, forarbejdning, transport og afsætning og til opfyldelse af standarder og certificeringskriterier.

Danmarks vil fortsætte de sammenhængende indsatser for vækst og beskæftigelse, der sigter mod at skabe værditilvækst i alle led i værdikæden "fra jord til bord", og hvor vi fokuserer på de svage led i kæden. Fattige landmænd skal have adgang til ny viden og teknologi, kredit og servicevirksomheder, og de skal kædes sammen med forarbejdningsvirksomheder, så der skabes produktionsstigninger og arbejdspladser, også udenfor landbruget.

En nødvendig forudsætning for landbrugsudvikling er en styrket kobling mellem forskning, uddannelse, rådgivning, den private sektor og markederne. Producenter skal have bedre adgang til viden om grøn teknologi, serviceydelser, træning og uddannelse, der kan fremme bæredygtig produktion, kvalitet og produktivitet.

Adgang til jord er en del af livsgrundlaget for mange fattige i udviklingslande. Det er derfor vigtigt at styrke og beskytte jord- og ejendomsrettigheder. Det skal sikres, at fødevareproduktionen og livsgrundlaget for lokalbefolkningerne ikke undermineres gennem leje eller opkøb af jord. Af samme grund vil Danmark kun støtte bæredygtig produktion af biobrændsel.

Rammen for vækst og beskæftigelse

Økonomisk vækst og beskæftigelse er en forudsætning for varig bekæmpelse af fattigdom. Danmark vil derfor fastholde sit fokus på privatsektordrevet økonomisk vækst og beskæftigelse for at fremme en inklusiv og bæredygtig udvikling.

Den Strategiske Ramme for Vækst og Beskæftigelse danner rammen for udmøntning og planlægning af indsatser indenfor dette område. Udgangspunktet er, at fremme af vækst og beskæftigelse skal ske på en måde, som ikke kompromitterer fremtidige generationers muligheder for adgang til produktiv beskæftigelse. Indsatsen tilpasses lokale forhold, og ikke alle indsatsområder vil forfølges i alle lande. Landbruget er den største private sektor i de fleste af Danmarks samarbejdslande og derfor det naturlige udgangspunkt for de fleste indsatser for vækst og beskæftigelse.

Styrket adgang til energi og vand

Danmark vil arbejde for styrket adgang til energi- og vandressourcer og understøtte en mere effektiv og bæredygtig udnyttelse heraf. Disse ressourcer er afgørende for vækst i samfundet og er en kritisk faktor i fødevarereproduktionen. Mange udviklingslande vil fremover have behov for også at udnytte de fossile energiressourcer til at drive væksten frem. Øget fødevarereproduktion og klimaændringer sætter verdens energi- og vandressourcer under yderligere pres og kræver, at der investeres betydeligt i en mere effektiv udnyttelse af disse ressourcer. For de fattigste og mest sårbare grupper spiller adgangen til energi og vand en afgørende rolle. Danmark vil derfor arbejde for løsninger, som styrker fattige mænd og kvinders adgang til og bæredygtige udnyttelse af energi- og vandressourcer. Det vil vi i højere grad gøre gennem multilaterale initiativer, såsom FN Generalsekretærs energi-initiativ (SE4All) og gennem bilaterale programmer, der fokuserer på naturressourceforvaltning.

Klimaændringer vil tvinge myndigheder til at skærpe kravene til klimasikring og – tilpasning på tværs af alle forvaltningsområder. Klimaindsatser vil derfor være et væsentligt, integreret element i dansk udviklingssamarbejde og bidrage til grøn vækst og nye arbejdspladser. Der vil være behov for voksende international klimafinansiering til klimatilpasning i de fattigste og mest sårbare lande og til at nedbringe udledningen af drivhusgasser i de hastigt voksende økonomier blandt udviklingslandene. Danmark vil være blandt de toneangivende udviklingspartnere på klimaområdet.

Sustainable Energy for All – SE4ALL

SE4ALL er et globalt initiativ, som bringer regeringer, erhvervsliv, investorer, civilsamfund og forskningsverdenen sammen med de tre formål at sikre adgang for alle til moderne energiydelser, at fordoble energieffektiviteten og at fordoble andelen af vedvarende energi. Danmark støtter SE4ALL gennem bidrag til FN.

Inddragelse og deltagelse

En mere grøn vækst vil påvirke borgernes liv og udfoldelsesmuligheder og erhvervslivets forretningsmuligheder. Grøn vækst kan kun lykkes, hvis der er en åben og inklusiv dialog mellem borgere, civilsamfund, erhvervsliv og myndigheder om, hvordan grønne tiltag bliver tilrettelagt, så de er tilpasset landets situation.

Danmark vil arbejde for, at landbrugets aktører får større medindflydelse og inddrages i politiske processer, der berører dem. Vi vil støtte fortalervirksomhed og producenternes egen organisering, så fattige på landet også bliver hørt, og arbejde for, at kvinderne inddrages og får lige ret til at købe og eje jord og lige adgang til teknologi og finansielle serviceydelser. Informationsteknologiske muligheder for effektiv formidling og interaktion skal udnyttes i dette arbejde. Danmark vil gennem offentlig-private partnerskaber og innovative finansieringsmodeller skabe katalysatorer for grøn vækst gennem styrket samarbejde om teknologiudvikling, energitiltag og reduktionsindsatser i udviklingslandene.

Arbejdsmarkedets parter skal engageres i omstillingen til grøn vækst og være med til at tage hånd om grupper, som bliver klemt i omstillingen. Bedre muligheder for erhvervsfaglig træning og uddannelse er væsentlig. Danmark vil støtte faglige uddannelser og træning, som efterspørges af den offentlige og den private sektor.

Indsatser, der fokuserer på fordeling af knappe naturressourcer og politisk medindflydelse, rummer ofte et betydeligt konfliktpotentiale. Befolkningen skal derfor have adgang til oplysninger om og inddrages i beslutninger på miljø- og naturressourceområdet, og der skal etableres mekanismer til konfliktforebyggelse og håndtering, herunder klage- og ankemuligheder baseret på retsprincipper.

Sociale fremskridt

Danmark vil:

- Sætte fordeling og rettigheder på de sociale områder højere på dagsordenen i multilaterale fora og i den politiske dialog med udviklingslandene.
- Støtte folkelige organisationers muligheder for at holde staten ansvarlig for sociale mål og forpligtelser.
- Sikre åbenhed, ansvarlighed og borgernes involvering i beslutninger og overvågning af sociale ydelser.
- Gå forrest i det internationale arbejde for seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder og i bekæmpelse af hiv/aids.
- I højere grad støtte sociale sektorer gennem budgetstøtte og multilaterale indsatser.
- Styrke indsatsen for social beskyttelse, særligt for fattige og sårbare grupper.

Mange mennesker i udviklingslandene har fået adgang til sociale serviceydelser som sundhed, uddannelse, vand og sanitet, men der er mange steder langt igen, før den lige adgang er sikret for alle. Mennesker, der har for dårlig ernæring, sundhed og uddannelse, fastholdes i fattigdom og eksklusion. Sociale fremskridt er derfor afgørende for menneskelig udvikling, der skal sætte mennesker i stand til at kæmpe sig ud af fattigdom og eksklusion og udøve deres rettigheder i samfundet. For samfundsudviklingen er der også en gensidig positiv sammenhæng mellem sociale fremskridt og økonomisk vækst og velstand.

Bedre serviceydelser på dagsordenen

Den politiske prioritering af sociale serviceydelser og velvære til fattige og sårbare grupper har været for svag i flere udviklingslande. De systemer og processer, der leverer sociale serviceydelser, har ikke i tilstrækkelig omfang taget udgangspunkt i de enkelte borgeres behov. Det har hæmmet kvaliteten og adgangen. Danmark vil derfor med særlig vægt på kvinder og ligestilling sætte spørgsmål om fordeling og rettigheder på de sociale områder højere på dagsordenen, både i multilaterale fora og i udviklingslandene. Diskrimination i adgang til sociale serviceydelser rammer i forvejen sårbare grupper særligt hårdt, og vi vil i indsatsen mod hiv/aids styrke dialogen med fokus på lovgivning og arbejde mod diskrimination og stigmatisering.

Det Globale Partnerskab for Uddannelse

67 millioner børn har ingen adgang til uddannelse i dag. Det Globale Partnerskab for Uddannelse (GPE) er et multilateralt partnerskab mellem 46 udviklingslande og over 30 bilaterale, regionale og internationale udviklingsorganisationer, den private sektor og civilsamfundet. Samarbejde i GPE er en effektiv måde at støtte udviklingslandenes arbejde for at nå de nationale uddannelsesmål, som skal få flere piger og drenge til at gennemføre skolegang og løfte kvaliteten af uddannelserne. Siden 2002 har GPE bidraget til gode resultater. I de lande, som støttes, er 19 mio. børn kommet i skole, 300.000 flere lærere ansat, og 12 procent flere børn har gennemført grundskolen.

Danmark vil arbejde for, at staten, i de lande vi samarbejder med, gradvist bliver i stand til at sikre alle borgere adgang til den højeste mulige standard i uddannelses- og sundhedsvæsenet. For at nå det mål vil vi samarbejde med myndigheder, private aktører, folkelige organisationer og internationale organisationer om at styrke lige adgang til og kvaliteten af sociale serviceydelser. Danmark vil i højere grad yde sit bidrag til udviklingen i sociale sektorer gennem mere målrettede multilaterale indsatser og brug af generel budgetstøtte, og af sektorbudgetstøtte. Gennem øget brug af budgetstøtte er vi med til at fremme gennemførelsen af udviklingslandenes egne udviklingsstrategier og nationale prioriteter, herunder for de sociale sektorer. Vi vil anvende dialogen knyttet til budgetstøtte og vores løbende dialog med landene mere aktivt til

bl.a. at sætte fokus på omfordeling af de offentlige midler til en øget national indsats på det sociale område. Vi vil fastholde et mindre antal bilaterale indsatser indenfor de sociale sektorer, særligt i skrøbelige stater. Samtidig vil vi fortsat støtte de folkelige organisationers arbejde indenfor både sundhed og uddannelse.

Flere multilaterale organisationer er stærke spillere på det sociale område i kraft af deres langvarige engagement i sundhed og uddannelse. Danmark vil med et styrket multilateralt engagement på de sociale områder være med til at skabe synergi, tiltrække ny finansiering og dermed være med til mere effektivt at løfte social udvikling både kvantitativt og kvalitativt. Med fokus på det multilaterale system er vi samtidig med til at mindske transaktionsomkostningerne for udviklingslandene, som slipper for at forholde sig til mange forskellige samarbejdspartnere. Vi vil arbejde for at styrke integration af en rettighedsbaseret tilgang i de multilaterale organisationer og støtte folkelige organisationers muligheder for at følge med i og holde staten ansvarlig for sociale mål og forpligtelser.

Ret til seksuel og reproduktiv sundhed

Retten til seksuel og reproduktiv sundhed er et centralt element i kvinders mulighed for at tage ansvar for eget liv og selv vælge, hvornår og hvor mange børn de vil have. Det har også betydning for den stigende befolkningstilvækst. Desværre er adgangen til disse ydelser en særlig udfordring for mange kvinder, ofte med alvorlige følger. Komplikationer i forbindelse med graviditeter er således blandt de væsentligste årsager til, at kvinder i 15-49 årsalderen i udviklingslandene dør eller får svære mén. Langt de fleste kunne reddes, hvis der var adgang til kvalificerede sundhedsklinikker. Bedre sundhed er en forudsætning for varig og bæredygtig udvikling og bedre liv for både kvinder og mænd, men kvinders seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder er under stigende pres fra konservative og religiøse kræfter.

En højprofileret politisk værdikamp

Danmark arbejder aktivt for at modvirke det øgede politiske og religiøse pres mod seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, og som truer kvinder og unge pigers udviklingspotentiale og -muligheder. Formålet er at sikre, at den rettighedsbaserede tilgang til indsatser på befolkningsrådet fastholdes i FN- og EU-regi og forankres solidt i de fremtidige internationale målsætninger for udviklingsindsatsen, så unge kan få seksualundervisning og prævention, og kvinder kan få adgang til abort og andre relevante sundhedsydelser.

Danmark vil gå i forrest i det internationale arbejde for seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder. Vi skal være med til at sikre kvinder og piger retten til at vælge selv. Vi vil også fortsætte den aktive danske indsats i kampen mod hiv/aids, der i høj grad også rammer kvinder. Seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder er ikke kun af betydning for kvinder og piger. Også homoseksuelle diskrimineres. Det handler grundlæggende om individets ret til at bestemme over egen krop og være fri for diskrimination, tvang og vold. Indsatsen for pigers og kvinders rettigheder skal inkludere drenge og mænd for at være effektiv.

Den stigende befolkningstilvækst sætter i mange lande og globalt verdens ressourcer under øget pres. Gennem fokus på kvinders rettigheder og muligheder, på seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, herunder adgangen til effektiv prævention, vil Danmark arbejde for en mere bæredygtig befolkningsudvikling.

Sociale sikkerhedsnet for de mest sårbare

Sociale sikkerhedsnet fremmer fattige og sårbare gruppers mulighed for at arbejde sig ud af fattigdom og i højere grad være i stand til at håndtere risici og chok. De fremmer også den sociale status og rettigheder for de socialt ekskluderede eller marginaliserede. I dialogen med regeringer i vores prioritetslande vil Danmark lægge vægt på betydningen af sociale sikkerhedsnet og mere integrerede nationale social- og velfærdspolitikker. Vi vil bakke op om nationalt forankrede processer, der styrker social sikring og inklusion af de mest sårbare og fattige grupper, og arbejde for øget internationalt fokus på udviklingen af stærke sociale sikkerhedsnet, herunder gennem samarbejde med nye udviklingsaktører.

Stabilitet og beskyttelse

Danmark vil:

- Styrke indsatsen for konfliktforebyggelse med fokus på at mindske spændinger, styrke dialog og mægling, fremme menneskerettigheder, retssikkerhed, beskyttelse af civile og en fredelig udvikling.
- Sætte statsopbygning i centrum for indsatser i skrøbelige stater baseret på principperne om ikke-diskrimination, inddragelse, åbenhed og ansvarlighed.
- Styrke indsatserne for fattigdomsbekæmpelse, social udvikling, vækst og jobskabelse i skrøbelige stater.
- Arbejde for mere effektive, samtænkte, skræddersyede og lokalt forankrede indsatser i skrøbelige stater, der bygger på "New Deal" og stats- og fredsopbygningsmålene.
- Afhjælpe humanitære behov og bidrage til at sikre beskyttelse af dem, der rammes af konflikt, kriser og katastrofer, med respekt for de humanitære principper om medmenneskelighed, upartiskhed, neutralitet og uafhængighed.
- Styrke modstandskraft blandt udsatte grupper og indsatsen for katastroforebyggelse.
- Styrke samarbejdet med regionale og multilaterale organisationer, særligt FN, i skrøbelige og konfliktramte stater.

Halvanden milliard mennesker lever i lande og områder, som er præget af eller i risiko for vold og væbnede konflikter. Det hindrer udvikling og fattigdomsbekæmpelse, skaber eller forværrer humanitære kriser og giver grobund for ustabilitet og migration. Nogle stater er brudt sammen og har ikke kapacitet til at beskytte deres befolkninger. Andre er ude af stand til at udøve myndighed overfor grupperinger, der udfordrer deres autoritet. Andre igen befinder sig i en ustabil overgang fra autoritære regimer til mere demokratiske styreformer.

Sikring af stabilitet og beskyttelse er en væsentlig global udfordring, og Danmark vil derfor engagere sig aktivt og styrke arbejdet med konfliktforebyggelse, stabilisering og genopbygning i skrøbelige og konfliktramte stater. Når vi gør det, vi vil have for øje, at der er markant forskel på traditionelt udviklingssamarbejde og indsatser i skrøbelige stater. Her er statens ansvar centralt, men statens skrøbelighed nødvendiggør, at andre aktører bidrager afgørende til, at staten sættes i stand til at løfte opgaven. Vi vil anvende de fire principper i den rettighedsbaserede tilgang til udvikling om ikke-diskrimination, deltagelse, åbenhed og ansvarlighed som forandringskraft for arbejdet i skrøbelige stater og basere vores indsats på en klar forståelse af konteksten, fleksibilitet og risikovillighed.

Risici er grundvilkår for arbejdet i skrøbelige og konfliktramte områder. Vi skal derfor blive bedre til at håndtere de risici, vi står over for, være åbne og transparente og kommunikere om sammenhængen mellem risici og resultater. Vi vil i samarbejde med internationale aktører og landenes egne institutioner bidrage til udvikling af en ny tilgang til arbejdet i skrøbelige stater, der baserer sig på større risikovillighed og en styrket evne til at håndtere risici i fællesskab.

Forebyggelse og modstandskraft

Danmark vil bidrage til at forebygge konflikter og kriser ved at styrke landenes egen evne til at forebygge konflikter gennem dialog og mægling og ved at integrere konfliktforebyggelse i vo-

res indsatser. Stabile lande, der kan modstå konflikter, er helt afgørende for mulighederne for at bekæmpe fattigdom, sårbarhed, manglende sikkerhed og brud på menneskerettighederne. Når en væbnet konflikt først er brudt ud, er det vanskeligt og omkostningsfyldt at rette op på skaderne. Landene og regionerne skal ligesom det internationale samfund blive bedre til at gribe ind over for situationer, der er under forværring, og som kan føre til konflikt eller statsammenbrud. Danmark vil sætte særlig fokus på konfliktforebyggelse i de udviklingslande, der er på vej ud af skrøbelighed, men som stadig er sårbare overfor tilbagefald.

Sårbarhed forårsages også af akutte katastrofer, og fattige mennesker er typisk dem, der rammes hårdest af klimaforandringer, naturkatastrofer og voldelige konflikter. De kan på få øjeblikke ødelægge resultaterne af mange års udvikling og nedbryde menneskers levevilkår. Danmark vil derfor arbejde for at styrke sårbare gruppers modstandskraft og bidrage til at sætte lokalsamfund i stand til at håndtere risici og chok og forebygge ødelæggende fødevareunderskud i krisetider, herunder gennem forskellige former for sociale beskyttelsesordninger.

Beskyttelse og R2P

Forpligtelsen til at beskytte vedrører staters retslige forpligtelse til at beskytte civilbefolkninger mod folkemord, krigsforbrydelser, etniskudrensning samt overgreb på menneskeheden og tilskyndelser dertil. Hvis nationalstaten er ude af stand til eller ikke er villig til at beskytte sine borgere, tilfalder dette ansvar det internationale samfund (Responsibility to protect – R2P).

Skal katastrofer forebygges, skal de indtænkes i landenes udviklingsplaner og -indsatser på alle niveauer. For hver en krone, der investeres i forebyggelse, kan landene spare fire til syv kroner i genopbygning. Vi vil arbejde for en styrkelse af nationale og internationale katastrofeberedskaber, der kan mindske konsekvenserne, når katastrofen indtræffer. Det handler om at sikre infrastruktur mod naturkatastrofer og om at udvikle nationale evakueringsplaner, nødlagre og akutberedskaber på sundhedsområdet.

Statsopbygning, retssikkerhed og social udvikling

I skrøbelige og konfliktramte stater er brud på menneskerettighederne både en årsag til skrøbelighed og konflikt og en konsekvens af konflikt. Det langsigtede mål for Danmarks indsats i disse stater er derfor at fremme statsopbygning, bekæmpe fattigdom og styrke menneskerettigheder og retssikkerhed. Det skal vi nå gennem arbejdet med at skabe sikkerhed og stabilitet, fremme statsopbygning og genopbygning og gennem de bredere sikkerhedspolitiske indsatser. Målet er, at statsopbygningsprocessen bliver ledet af landet selv, og at de lokale myndigheder hurtigst muligt tager ansvar for indsatserne.

Lokalt ejerskab er afgørende for varige resultater og en forudsætning for en gradvis omlægning af den internationale indsats. Danmark vil sammen med internationale partnere bidrage til opbygning af nationale institutioner, der respekterer menneskerettighederne. Love og institutioner, der baserer sig på retssikkerhedsprincipper og respekterer menneskerettighederne, skal værne om befolkningens sikkerhed og imødegå risikoen for voldelig radikaliserings og terror. Vores støtte vil derfor omfatte kapacitetsopbygning af en uafhængig retssektor og en sikkerhedssektor, der er underlagt demokratisk og civil kontrol.

Vi vil arbejde for bred folkelig deltagelse i politiske processer i skrøbelige stater. Kvinder og børn er særligt udsatte og skal beskyttes mod overgreb, og kvinder skal inddrages på lige fod med mænd i alle fredsprocesser og gen- og fredsopbygningen efter konflikt. Der skal samtidig oprettes mekanismer, som kan bearbejde de massive menneskerettighedskrænkelser, der ofte ses i konfliktsituationer. Danmark vil bidrage til at styrke internationale og nationale folkelige organisationer og arbejde for, at lokale aktører inddrages aktivt, så der gradvist kan skabes åbenhed og ansvarlighed mellem stat og samfund.

Et vigtigt element i statens legitimitet er, at befolkningen oplever, at deres basale behov bliver dækket. Derfor skal myndighederne sættes i stand til at levere serviceydelser som rent drikkevand, fødevarer, uddannelse og sundhed og skabe rammer for indkomst- og beskæftigelsesmuligheder for befolkningen. Fraværet heraf kan bidrage til at underminere statsopbygningsprocessen og skabe politisk ustabilitet. I dag er millioner af især unge mænd i skrøbelige og konfliktramte stater arbejdsløse. Det skaber stigende kriminalitet og grobund for radikalisering, som kan føre til vold og terrorisme, flere interne konflikter og økonomisk ustabilitet. Danmark vil derfor støtte indsatser, som fremmer beskæftigelse i skrøbelige stater og giver folk alternativer til vold og konflikt og sikrer, at sociale serviceydelser leveres.

The New Deal

”The New Deal” er en ny international tilgang, der skal gøre indsatser i skrøbelige stater mere effektive. New Deal tager udgangspunkt i fem freds- og statsopbygningsmål, som de skrøbelige staters organisation G7+ selv har defineret:

- Legitim politik
- Sikkerhed
- Retfærdighed
- Økonomisk grundlag
- Indtægter og services

Samtænkning og samarbejde

Indsatser i skrøbelige stater skal være fleksible og skræddersyede og tilpasses den lokale kontekst og de muligheder, der er for at påvirke udviklingen. Vi vil arbejde for bedre samtænkning af stabiliserings-, fredsopbygnings- og udviklingsindsatser for at sikre effektiv planlægning, dialog, koordination og mobilisering af alle instrumenter og aktører i skrøbelige stater og konfliktramte områder. Vi skal samtidig blive bedre til at inddrage erhvervslivet og civilsamfundet i indsatserne.

Vi vil arbejde aktivt for at gennemføre den globale aftale, ”New Deal”, der skal sikre, at vores fælles arbejde for fred, stabilitet og udvikling i skrøbelige og konfliktramte stater bliver mere effektivt og bygger på lokal forankring og ejerskab. Vi vil gennem deltagelse i det ”Internationale Dialogforum for Freds- og Statsopbygning” styrke dialogen mellem nationale aktører, andre udviklingspartnere, multilaterale organisationer og civilsamfundet. Målet er at fremme samtænkte internationale indsatser med afsæt i New Deal’s fem freds- og statsopbygningsmål.

Arbejdet i skrøbelige stater kræver betydelige menneskelige og finansielle ressourcer og forudsætter, at det internationale samfund arbejder tæt sammen. De multilaterale organisationer, særligt FN, og de regionale organisationer spiller en central rolle i international konfliktforebyggelse, fredsopbygning og bevarelse og i genopbygningen efter konflikter. De er til stede i landene og har i kraft af deres mandater særlige muligheder for at skabe sammenhæng mellem sikkerhed, humanitære indsatser og udvikling. Danmark vil bakke op om og i høj grad arbejde gennem de relevante regionale og multilaterale organisationer, især på landeniveau, og i øget omfang levere vores støtte gennem dem. Vi vil styrke vores samarbejde og dialog med de multilaterale og regionale organisationer og sikre, at der er sammenhæng mellem politikudvikling og konkrete indsatser på landeniveau.

Beskyttelse af civile og sikring af basale fornødenheder

I skrøbelige stater og konfliktramte områder må det internationale samfund ofte påtage sig de humanitære opgaver med at beskytte civile og sørge for helt basale serviceydelser. Omdrejningspunktet for Danmarks humanitære indsats er at beskytte de mest sårbare, ikke mindst flygtninge og internt fordrevne i deres umiddelbare nærområder, herunder ved forbedring af levevilkår, fremme af selvforsørgelse og varige løsninger samt ved at støtte lokale værtsbefolkninger og styrke myndigheders kapacitet. Vi arbejder for en helhedsorienteret tilgang til beskyttelse af civilbefolkningen i skrøbelige og konfliktramte stater, som tager udgangspunkt i lokale behov og kapaciteter og understøtter FN’s særlige koordinerende rolle i humanitære situationer. Afsættet er vores forpligtelser i den humanitære folkeret og i flygtninge- og menneskerettighedskonventionerne.

Vi vil respektere, anvende og aktivt tale for de humanitære principper i dialogen med alle relevante aktører i komplekse kriser. Vores humanitære indsatser er ikke underlagt sikkerhedspolitiske eller udenrigspolitiske målsætninger. De skal så vidt muligt være med til at sætte staten og andre aktører i stand til at leve op til deres ansvar og bane vejen for overgangen fra akut humanitær hjælp til langsigtet udvikling. For at nå det mål vil vi i højere grad støtte lokale myndigheder og folkelige organisationer, så lokal kapacitet til at tage arbejdet videre opbygges. Vi vil arbejde for en bedre sammenhæng mellem vores humanitære indsats og det langsigtede udviklingssamarbejde og lægge vægt på hurtig genopbygning som en integreret del af kriseindsatsen.

Ligeværdige og fleksible partnerskaber

Danmark vil:

- Have et globalt udviklingspolitisk engagement og et bilateralt engagement baseret på samarbejde med et begrænset antal prioritetslande.
- Tage initiativ til at etablere et netværk af lande, som har nået eller er på vej til at nå målet om at yde 0,7 procent af BNI i udviklingsbistand, i et samarbejde om fælles prioriteter.
- Arbejde aktivt for at styrke EU's rolle i det internationale udviklingssamarbejde og for styrket sammenhæng i de EU-politikker, der berører udviklingslandene.
- Aktivt samarbejde med og påvirke de multilaterale organisationer, så de bedst muligt fremmer vores mål, effektivt udnytter deres mandat og sikrer synergi med vore bilaterale indsatser.
- Søge partnerskaber med nye udviklingsaktører, hvor der er interessefællesskab.
- Engagere den private sektor i arbejdet for udvikling og fattigdomsbekæmpelse.
- Indgå i mere strategiske partnerskaber med folkelige organisationer og stille krav om resultater.

Danmarks internationale samarbejde er baseret på gensidigt forpligtende partnerskaber. Partnerskaber, som må være fleksible og baseret på den konkrete kontekst. Vi stiller krav til vores partnere og forventer samtidig, at de stiller krav til os om at indfri de forpligtelser, vi indgår. Det er et ligeværdigt partnerskab, hvor begge sider bidrager. Vi vil samarbejde med de partnere, som bedst kan fremme vores mål. De findes både i den offentlige og private sektor, i det multilaterale system, civilsamfundet og blandt nye udviklingspartnere og globale fonde. De findes også blandt vores ligesindede udviklingspartnere, herunder de nordiske lande og EU-kredsen, som vi vil fortsætte det aktive samarbejde med om fælles mål og prioriteter. Vi vil samle de lande, der har nået eller er på vej til at nå målet om at yde 0,7 procent af BNI i udviklingsbistand, i et tættere samarbejde på områder, hvor denne gruppe af lande kan tale med særlig vægt, herunder i bestræbelserne på at få andre udviklingspartnere til at indfri deres bistandsforpligtelser.

De lande, vi engagerer os i

Der er markant forskel på de lande, Danmark er engageret i. Derfor skal vi bruge forskellige instrumenter og trække på forskellige kompetencer i forskellige situationer, men også i de enkelte lande over tid. Danmark vil fortsat have et globalt udviklingspolitisk engagement. Men vi skal fokusere arbejdet på de fattigste lande, hvor behovene er størst, hvor vi bedst kan gøre en forskel, og hvor det er i vores egen interesse at gøre det. Fordelene ved fokusering og en styrket international arbejdsdeling er åbenbare: Vi opnår større effekt, der hvor vi er. Vi bliver en mere værdifuld og effektiv partner. Og transaktionsomkostningerne i udviklingslandene falder, når de har færre og større udviklingspartnere at samarbejde med.

Hovedfokus for Danmarks udviklingssamarbejde skal fortsat være på Afrika, da udviklingsbehovene er størst her. Men vores samarbejde med landene i Afrika er i konstant udvikling og er i stigende grad også politisk og kommercielt. I Danmarks samarbejde med landene i Asien kommer hele paletten i spil, politisk dialog, kommercielt samarbejde og udviklingssamarbejde. I Latinamerika er vores samarbejde først og fremmest politisk og kommercielt. Vi skal samtidig have et fokuseret og målrettet udviklingspolitisk engagement i regionen med fokus på rettigheder og god regeringsførelse. I Mellemøsten og Nordafrika vil vi gennem Det Arabiske Initiativ fortsætte den målrettede støtte til reformer og demokratisk udvikling. I vores nabolande uden for EU arbejder vi gennem Naboskabsprogrammet for at fremme et fredeligt og stabilt Europa med åbne og demokratiske retssamfund, der respekterer menneskerettighederne og er baseret på en stabil økonomisk udvikling.

Principper for engagement i prioritetslande

- **Udviklingsbehov** – vurderes ud fra en bred forståelse både af fattigdom og menneskerettighedssituationen i landet, herunder politisk, økonomisk og social udvikling, sårbarhed og skrøbelighed.
- **Relevans** – vurderes i forhold til de behov og udfordringer, som landet står over for og til danske bredere interesser i engagementet.
- **Effekt og resultater** – vurderes ud fra Danmarks muligheder for at gøre en forskel og bidrage til bæredygtige resultater. Centrale aktørers vilje til forandring, efterspørgsel efter danske kompetencer, andre udviklingspartners engagement og mulighederne for arbejdsdeling indgår i vurderingen.

De lande, hvor Danmark er engageret i langsigtede partnerskaber og med politisk og finansiell tyngde, betegnes prioritetslande. Beslutning om valg af prioritetslande er politisk og sker på grundlag af en afvejning af landets udviklingsbehov, partnerskabets relevans og muligheden for, at Danmark kan gøre en forskel. Danmarks udviklingspolitiske engagement skal fortsat være baseret på et begrænset antal prioritetslande.

Der skal være fleksibilitet i vores partnerskaber til at udvikle engagementet, så det svarer til udfordringerne. Den rettighedsbaserede tilgang til udvikling betyder, at vores partnerskaber i landene både er med landets regering og med de andre aktører i landet, som spiller en rolle i arbejdet for rettigheder og fattigdomsbekæmpelse. I visse mere skrøbelige lande og situationer er et partnerskab med landets regering ikke muligt eller ønskeligt. Her vil partnerskaber med ikke-statslige eller internationale aktører være udgangspunktet for vores engagement.

EU - en central aktør i international udvikling

EU bygger på et fælles værdigrundlag om respekt for frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten og menneskerettighederne og er i sig selv et forbillede på demokrati, samarbejde og fredelige sameksistens. EU har derfor en helt unik mulighed for at sætte et stærkt fodaftryk i arbejdet for disse værdier. EU's globale tilstedeværelse, EU's rolle som verdens største udviklingspolitiske aktør og Unionens brede palet af politikker og instrumenter giver EU de rette instrumenter i dette arbejde. Men EU har endnu ikke den indflydelse, som Unionen kunne og burde have. Danmark vil derfor arbejde aktivt for at styrke EU's rolle i det internationale udviklingssamarbejde.

Vi vil præge EU's politikker, der berører udviklingslandene og søge at fremme danske synspunkter og tilgange, herunder den rettighedsbaserede tilgang til udvikling. Som medlem af EU kan Danmark få indflydelse i lande, hvor vi ikke selv er til stede. Vi vil arbejde for, at EU fremover fokuserer sit udviklingssamarbejde på de fattigste lande og presse på for, at EU omstiller sig og udnytter de muligheder, der bliver skabt med de nye globale rammebetingelser og den ændrede bistandsarkitektur. Danmark vil aktivt arbejde for en styrket arbejdsdeling blandt EU-landene og for fælles EU-programmering af udviklingsindsatser koordineret lokalt og anført af udviklingslandene selv. Det gør EU's fælles indsats mere effektiv og mindsker transaktionsomkostningerne for vores samarbejdslande.

Sammenhængende politikker, der arbejder for udvikling

Udviklings samarbejde er kun én brik i bestræbelserne på at skabe udvikling i verdens fattige lande og regioner. Politiske tiltag inden for områder som handel, energi, klima, sikkerhed, migration, skat, landbrug og fiskeri spiller ofte en rolle, som overstiger betydningen af udviklings samarbejdet. Hvis der ikke sikres en sammenhæng mellem de forskellige politikker, risikerer vi at underminere målene om fattigdomsbekæmpelse og bæredygtig udvikling. Danmark vil derfor arbejde for at skabe bedre sammenhæng mellem politikker inden for de mange sektorer, der berører udviklingslande. Vi vil koncentrere vores indsats om EU, fordi det er her snarere end i Danmark, at beslutninger om de politikker, som har de væsentligste konsekvenser for udviklingslandene, bliver truffet.

EU har en ambitiøs politik på området. Lissabontraktaten fastslår, at EU skal tage hensyn til målene for udviklings samarbejdet, når EU gennemfører politikker, der kan påvirke udviklingslandene. Danmark vil arbejde for, at ambitionerne bliver omsat til handling. På landbrugsområdet vil Danmark arbejde for at reducere landbrugsstøtten i EU på en måde, der gavner forskning, innovation og markedsadgangen for udviklingslandene. Det skal være med til sikre vækst og beskæftigelse. Vi vil presse på for, at EU skaber øget transparens om de betalinger, som virksomheder i udvindings- og skovbrugsindustrien betaler til myndighederne for udnyttelse af naturressourcer. Det vil være et vigtigt skridt i kampen mod korruption, misbrug af offentlige midler og illegal kapitalflugt. Vi vil samtidig arbejde for, at EU's eksterne migrationspolitik via en bedre styret migration fører til økonomisk vækst, beskæftigelse og uddannelse i udviklingslandene.

Både i Danmark, i EU og i OECD er der koordinationsmekanismer og fora til erfaringsudveksling om sammenhængende politikker for udvikling, som vi aktivt vil udnytte.

Styrkede multilaterale partnerskaber

Det multilaterale samarbejde, ikke mindst i FN og de internationale finansielle institutioner, er krumtappen for arbejdet for udvikling, menneskerettighederne, fred, sikkerhed, terrorbekæmpelse, en stabil global økonomi, global sundhed og for håndtering af globale miljø- og klimaproblemer. Alt sammen faktorer, der er afgørende for, at også det bilaterale udviklings samarbejde kan lykkes. Det multilaterale samarbejde er samtidig det naturlige afsæt for den rettighedsbaserede tilgang til udvikling, ikke mindst det normsættende arbejde. FN-organisationerne og Verdensbanken har gennem deres universelle medlemskab og mandat ofte større legitimitet i mange udviklingslande end bilaterale udviklingspartnere, en legitimitet, der er helt afgørende for det lokale ejerskab og for den globale tilslutning til de normer, værdier og rammer, der er rygraden i det internationale samarbejde. Den gør også de multilaterale organisationer til stærke spillere i arbejdet i skrøbelige og konfliktramte stater.

Vi skal i højre grad gøre brug af denne legitimitet og arbejde for, at de multilaterale organisationer, ikke mindst FN, styrker deres rolle i arbejdet for rettigheder og for en rettighedsbaseret tilgang i det internationale samarbejde på landeniveau. Her skal vi bringe de erfaringer i spil, vi har fra det bilaterale udviklings samarbejde.

Den globale magtspredning og etableringen af nye alliancer og fora som G20 udfordrer det multilaterale system. Som et lille, åbent land har Danmark en klar interesse i et velordnet internationalt samarbejde, en international retsorden og et velfungerende multilateralt system. Vi skal gennem multilaterale partnerskaber med ikke mindst FN og Verdensbanken og relevante regionale organisationer være med til at støtte det multilaterale system, så vi fortsat kan påvirke de overordnede rammer for udvikling. Det multilaterale system skaber en unik samlingskraft, adgang til ressourcer og kompetencer og mulighed for nye partnerskaber og alliancer med nye udviklingsaktører.

Vi vil samarbejde med de multilaterale organisationer, der bedst fremmer danske udviklingspolitiske prioriteter, og hvor det har den største udviklingsmæssige effekt at arbejde gennem det multilaterale system. Det er den tillægsværdi, som driver vores multilaterale engagement. Vi vil genindføre den aktive multilateralisme og gennem årlige vurderinger af vores multilaterale partnerskaber styrke fokus og sammenhæng i den danske multilaterale indsats og samspillet mellem det bi- og multilaterale udviklings samarbejde. Vi vil løbende være rede til at genoverveje samarbejdet med organisationer, som ikke leverer resultater, og størrelsen og sammensætningen af det danske bidrag vil følge den enkelte organisations evne til at levere resultater. Vi vil føre en bidragspolitik baseret på øgede kernebidrag til organisationerne, men fortsat bruge målrettede bidrag til strategiske og særlige indsatser, f.eks. i skrøbelige stater.

Vi skal samtidig blive bedre til at udnytte de kompetencer, som er samlet i de multilaterale organisationer. Vi vil derfor fremover arbejde mere strategisk med sekundering af medarbejdere til de multilaterale organisationer for at fremme vores mål og styrke vores kompetencer på prioritetsområder.

Aktivt samarbejde med nye udviklingsaktører

Danmark vil søge partnerskaber med nye udviklingsaktører, både statslige og private, hvor der er interessefællesskab og muligheder. Og der er nye muligheder. I 2011 meldte Kina, Indien, Brasilien og Sydafrika sig i kredsen af udviklingspartnere og tilsluttede sig sluterklæringen fra højniveaumødet om bistandseffektivitet i Busan, Sydkorea.

Det nye globale udviklingspartnerskab skal vi udnytte til at søge partnerskaber med de nye udviklingsaktører. Der er mere, som samler os end skiller, hvilket vil stå klart efterhånden, som vi når til en fælles erkendelse af, at globale udfordringer som eksempelvis klimaforandringer ingen grænser kender. Den rettighedsbaserede tilgang til udvikling og det brede arbejde for alle rettigheder betyder også, at vi får nye indgangsvinkler til et samarbejde med de af de nye aktører, som vægter økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder særligt højt.

Vi vil gå pragmatisk til værks. Vi vil arbejde for at indgå partnerskaber på områder, hvor vi har fælles interesser. Det kan være samarbejde om konkrete fælles indsatser, hvor det efterspørges i vores prioritetslande, eller det kan være et mere omfattende samarbejde, som vi har med Sydkorea, hvor Danmark har indgået et strategisk partnerskab bl.a. om fremme af den grønne vækstdagsorden.

Den private sektor skal engageres

Partnerskabet med den private sektor er en vigtig del af den samlede danske udviklingsindsats. Det gælder både samarbejdet med private virksomheder og fonde og offentlig-private partnerskaber. Danmark vil bidrage til at skabe rammer og muligheder for at få internationale og danske virksomheder engageret i løsninger, der kan skabe jobs og vækst og reducere fattigdommen i udviklingslande, herunder også i skrøbelige stater. Vi vil støtte initiativer, instrumenter og rådgivning, der kan fremme investeringer og partnerskaber mellem virksomheder og nationale aktører i udviklingslande og mellem regeringer, civilsamfund og lokale virksomheder. I Danmark vil vi støtte initiativer og organisationer, som fremmer viden og debat blandt virksomheder og forbrugere om etisk handel.

Globalt Grøn Vækst Forum (3GF)

3GF-initiativet er etableret som del af "bottom-up" bevægelsen og er særegen ved at udgøre et dialogforum, hvor nye former for offentlig-private partnerskaber kan udvikles. Målet med 3GF er at bidrage til og accelerere omstillingen til en grønne global økonomi gennem fokus på vækstpotentialet. 3GF er etableret som et globalt offentlig-privat partnerskab med deltagelse af den danske, koreanske og mexicanske regering samt en række multinationale virksomheder og internationale organisationer.

De danske erhvervsinstrumenter, Danida Business, skal være med til at skabe nye partnerskaber mellem danske og lokale virksomheder og forbedringer i tråd med internationale principper og retningslinjer for ansvarlig virksomhedsdrift. Der er også en stigende interesse blandt danske og internationale investorer for at tage del i ansvarlige investeringer på nye vækstmarkeder. Vi vil målrettet arbejde for, at mobilisere privat kapital og innovativ finansiering til at styrke udviklingsindsatsen, herunder gennem anvendelse af garantiordninger og anden form for risikoafdækning.

Danmark vil arbejde for at engagere finansielle institutioner i offentlig-private samarbejder, der kan komme udviklingslandene til gode. Sådanne partnerskaber kan bane vejen for finansiering i de tilfælde, hvor der ikke er kommercielle tilbud tilgængelige. Det kan også styrke de bilaterale indsatser, der har til formål at forbedre investeringsklimaet og rammevilkårene for den private sektor.

Aktivt partnerskab med folkelige organisationer

Vores arbejde for og støtte til et aktivt og mangfoldigt civilsamfund i udviklingslandene sker igennem partnerskaber med folkelige organisationer og internationale og lokale organisationer og bevægelser. Vi stiller krav til vores partnere om åbenhed, inddragelse, samarbejde og resultater. Vores partnerskaber med folkelige organisationer skal styrkes og gøres mere effektivt, ikke mindst med de folkelige organisationer i Danmark. Her vil vi give mere kernestøtte ved brug af rammeaftaler, som skal gøre vores partnerskaber mere strategiske. Men vi vil også stille større krav om mål og resultatstyring og samarbejde med de folkelige organisationer, som bedst kan levere resultater. I vores samarbejde med humanitære organisationer vil vi i stigende grad stille krav om, at de lever op til standarder for humanitær ansvarlighed og tilstrækkelig økonomisk og administrativ kapacitet. Vi vil fortsat støtte små og mellemstore folkelige organisationer og i endnu højere grad end i dag gøre det gennem direkte støtte til sådanne organisationer i udviklingslandene.

Danida Business: Øget vækst gennem samarbejde

Danida Business Finance finansierer større infrastrukturprojekter, som ikke kan finansieres på markedsvilkår, gennem rentefrie lån. Ordningen muliggør investeringer i vigtig infrastruktur som energiforsyning og kan skabe bedre rammer for bæredygtig vækst og beskæftigelse. Finansiering af klimavenlig og renere teknologi vil være en fremtidig prioritet.

Danida Business Partnerships skal forbedre fattiges arbejds- og levevilkår og styrke lokale virksomheders konkurrenceevne. Det sker gennem støtte til etablering og udvikling af partnerskaber med et kommercielt sigte. Støtte er betinget af, at der skabes anstændige arbejdspladser og særlige tiltag på CSR-området i tråd med FN's principper for ansvarlig virksomhedsdrift. Der gives særlig prioritet til grøn teknologi og bidrag til øget fødevarerforsyningsikkerhed.

Resultater og effektivitet

Danmark vil:

- Sikre at vores udviklingssamarbejde baserer sig på bistandseffektivitetsprincipperne om ejerskab, harmonisering, tilpasning, resultater og gensidig ansvarlighed.
- Gøre mere brug af budgetstøtte for at fremme ejerskab og gensidig ansvarlighed.
- Øge åbenhed og transparens i forvaltningen af Danmarks udviklingssamarbejde, både ude og hjemme.
- Styrke dokumentation, evaluering og effektiv kommunikation af resultater af udviklingssamarbejdet.

Danmark vil gøre udviklingssamarbejdet mere effektivt og fokuseret, så det bedre kan levere resultater. Bistandseffektivitetsprincipperne sætter rammerne for, hvordan vi gennemfører vores udviklingssamarbejde. Danmarks udviklingssamarbejde vil derfor bygge på og styrke den praktiske anvendelse af bistandseffektivitetsprincipperne om ejerskab, tilpasning, harmonisering, resultater og gensidig ansvarlighed.

Verden ændrer sig hurtigt. For at strategien kan blive ved med at udgøre det bedst mulige udgangspunkt for den konkrete gennemførelse af udviklingssamarbejdet, vil den i nødvendigt omfang blive suppleret af delstrategier eller politikker indenfor afgrænsede områder. En lang række eksisterende politikker og delstrategier vil fortsat være gældende, og vi vil løbende tage stilling til behovet for udvikling af nye politikker eller for opdatering af gamle.

Demokratisk ejerskab og lokal forankring

Danmarks udviklingssamarbejde skal være lokalt forankret og bygge på demokratisk ejerskab. At tage ejerskab alvorligt betyder, at Danmark i videst mulig omfang vil støtte udviklingslandenes egne udviklingsstrategier og styrke landenes egne systemer ved at anvende dem i vores udviklingssamarbejde. Dermed støtter vi regeringer i at tage ansvar for egen udvikling. Det betyder også, at vi mere systematisk vil involvere parlamenter, civilsamfund og den private sektor i samarbejdet i vores prioritetslande, så vi kan bidrage til at opbygge den nødvendige ansvarlighed mellem stat og samfund.

Fremover vil vi styrke brugen af generel budgetstøtte baseret på klare kriterier. Budgetstøtte skal være en gensidig kontrakt om god regeringsførelse og udvikling baseret på landenes egne udviklingsstrategier, der bygger på et partnerskab mellem os og vores prioritetslande. Vi vil tilstræbe et tæt samarbejde med andre udviklingspartnere, særligt inden for EU. Målet er at opbygge og konsolidere demokrati, fremme en bæredygtig og inklusiv økonomisk vækst og bekæmpe fattigdom. Gennem vores brug af generel budgetstøtte er vi med til at fremme regeringers egen ansvarlighed over for deres borgere og styrke nationale demokratiske kontrolmekanismer. God regeringsførelse med respekt for menneskerettighederne og demokrati, en åben og ansvarlig forvaltning af de offentlige finanser, en aktiv indsats mod korrupsion og viljen til at gennemføre en effektiv strategi for bekæmpelse af fattigdom vil fortsat være blandt de centrale forudsætninger for at give budgetstøtte.

Som en del af kontrakten om budgetstøtte vil vi føre en konstruktiv og kritisk dialog om både indtægts- og udgiftssiden af det offentlige budget, herunder om mobilisering af skatteindtægter og prioritering af sociale sektorer. Emner som fordelingspolitik og indfrielse af rettigheder

skal være et centralt element i dialogen. Budgetstøtte er ikke en blanco-check, men en aftale om fremme af en række politiske mål. Vi vil lægge vægt på, at parlamenters rolle styrkes, så de er i stand til at udøve den fornødne parlamentariske kontrol med regeringers forvaltning af samfundets midler. Når vi anvender budgetstøtte, vil vi samtidig støtte mekanismer, der skal sætte borgerne i stand til at holde regeringen til ansvar for resultater og for anvendelse af statens budget.

Transparens og åbenhed er nøgleværdier

Åbenhed og transparens skal være nøgleværdier i Danmarks udviklingssamarbejde. Vi vil sikre større åbenhed om forvaltningen af vores udviklingssamarbejde både ude og hjemme, og åbenhed skal i højere grad være en integreret del af udviklingssamarbejdets forretningsgange. Borgere i vores prioritetslande skal kunne gøre opmærksom på u hensigtsmæssige konsekvenser af vores udviklingssamarbejde, og der skal være mulighed for at klage. Vi vil gå forrest med åbenhed om svindel og misbrug og offentliggøre oplysninger om konkrete sager og deres håndtering. Vi vil samtidig sikre direkte adgang til at rapportere om korrupsion og svindel i Danmarks udviklingssamarbejde.

Fokus på resultater og risikohåndtering

Strategiens visioner skal omsættes i praksis og levere resultater, som skal dokumenteres. Vi vil styrke vores evne til at rapportere om resultater af udviklingssamarbejdet og anvende uafhængige evalueringer som en vigtig kilde til dokumentation af resultater og til læring om, hvordan udviklingssamarbejdet kan forbedres.

Vi vil være villige til at tage de nødvendige risici, der skal til for at skabe resultater, f.eks. ved at bruge udviklingslandenes egne systemer. Vi vil nøje kortlægge risici og klart angive, hvordan vi vil håndtere dem. Vi vil samtidig arbejde for fælles tilgange til risikovurdering og styring med ligesindede partnere. Hvor vi trækker os ud af en sektor i et af vores prioritetslande, vil vi sikre, at udfasningen er veltilrettelagt i tæt samarbejde med vores lokale partnere og sigter mod at konsolidere resultater og sikre en bæredygtig overgang.

Kommunikation af resultaterne

Kommunikationen og informationen til offentligheden om udviklingssamarbejdet skal styrkes og målrettes, så det i højere grad fortæller, hvad udviklingssamarbejdet går ud på, og hvilke resultater, vi har opnået. Danmarks udviklingspolitiske engagement bygger på befolkningens opbakning til, at Danmark påtager sig et globalt ansvar. Derfor har det stor betydning, at danskerne har en viden om og en forståelse for udviklingslandenes situation og det danske udviklingssamarbejde.

Vi vil i kommunikationen om vores udviklingssamarbejde lægge vægt på vores bidrag til de samlede resultater af udviklingsindsatsen i de sektorer, vi arbejder i. Kommunikationen skal øge forståelsen for Danmarks udviklingssamarbejde og bidrage til, at det fjerne bliver mere nærværende, og at det fremmedartede og komplekse bliver mere forståeligt. Vores kultursamarbejde med udviklingslandene giver også muligheder for at engagere borgere, både i vores prioritetslande og herhjemme. Vi vil bruge public diplomacy til at udbrede kendskabet til det danske udviklingssamarbejde, dets resultater og betydning udbredes. Danmarks udviklingssamarbejde er noget, vi alle kan være stolte af.

Kulturel mangfoldighed skaber en rig og forskelligartet verden.

Et dynamisk kulturliv udgør en central del af et uafhængigt civilsamfund. Kunst og kultur skaber kritiske refleksioner og engagement hos befolkninger og er et vigtigt led i udviklingen af moderne, demokratiske samfund.

På landeniveau støtter Danmark kulturen gennem projekter og programmer. I Ghana gennem et samarbejde med en række ghanesiske kunstnere, der arbejder med at integrere miljødiskussioner i kunsten. Under kulturprogrammet i Afghanistan er der iværksat samarbejdsprojekter mellem danske og afghanske kunstnere og kulturinstitutioner for at styrke og inspirere til udvikling, forståelse og tolerance.